

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Г. В. СТАДНИК, канд. екон. наук, проф.,
проф. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Принципові суспільні зміни останніх двох років під впливом пандемії COVID-19 суттєво вплинули на теоретичні дослідження щодо перспектив діяльності закладів вищої освіти. Розбіжність факторів формування попиту та пропозиції на ринку висококваліфікованої праці, наявність лага, пов'язаного з отриманням освіти, об'єктивно приводять до потреби в дієвих механізмах, спрямованих на узгодження системи освіти з реальними потребами сучасної економіки.

Це обумовлено такими обставинами:

1. Функціонування організацій вищої освіти України протікає в складних умовах економічної стагнації, зростання державного боргу, зниження рівня платоспроможності населення.

2. Зростає рівень невизначеності поведінки економічних суб'єктів – держави, бізнес-структур, домогосподарств.

3. Аналіз сучасної практики керування організаціями вищої освіти на макро-, мезо- і мікрорівнях демонструє низький рівень погодженості, суперечливість інструментарію, застосовуваного суб'єктами різної інституціональної природи.

4. У регіональній вищій школі розвиваються слабо керовані конкурентні процеси, не збалансовані інтеграційними.

5. Помітна недостатня розробленість теоретичних положень, що обґрунтовують ефективний внутрісистемний і зовнішній інструментарій керування організаціями вищої освіти.

На нашу думку, відповіді на зазначені виклики можна знайти, спираючись на положення сучасної інституціональної теорії, зокрема, на використання міждисциплінарних досліджень.

У наш час активно використовується екосистемний підхід стосовно системи освіти у зв'язку з її швидкою трансформацією і переходом на цифровий формат функціонування.

Концепція цифрової освітньої екосистеми з'явилася відносно недавно і пов'язана з проявом низки факторів:

– пандемія COVID-19 виявилася головною причиною переходу на дистанційну форму навчання, яка прискорила процеси інтенсивного розвитку цифрових освітніх технологій та формування ринку онлайн-освіти;

– випереджальний розвиток ринку онлайн-освіти в Україні та світі викликав гостру конкуренцію між гравцями, що в підсумку веде до збільшення

обсягу інвестицій в онлайн-сектор економіки, інновацій і підвищення якості запропонованих онлайн-освітніх послуг;

- інтенсивний розвиток цифрової економіки активно змінює вимоги до підготовки кадрів, зокрема, висуває на передній план проблему розвитку цифрових компетентностей і гнучких навичок, що обумовило об'єктивну необхідність трансформації традиційної системи освіти;

- темп соціально-економічних змін, який нарощується, обґрунтував доцільність розвитку мережної інфраструктури освітнього середовища, заснованої на інтелектуальній платформі та цифрових інструментах передачі знань, а також контролю їх освоєння студентами;

- активний розвиток онлайн-освіти спричинив зростання конкуренції між ІТ-компаніями, освітніми організаціями й іншими стейкхолдерами, що призвело до індивідуалізації навчального процесу і поширення різноманітних освітніх траєкторій.

Головними системними елементами цифрової освітньої екосистеми є такі складні структури:

- стейкхолдери;
- технологічні платформи, що дозволяють розробникам утворювати свої освітні продукти та взаємодіяти з іншими стейкхолдерами;

- цифрові технології (інструменти), які являють собою різні інтерактивні модулі, додатки, сервіси, що допомагають педагогам розміщувати навчальні та контрольні матеріали в електроннім середовищі;

- необмежені споживчі сегменти й ін.

Усі ці підсистеми певним чином взаємодіють одна з одною. Таким чином, цифрову освітню екосистему можна характеризувати як інфраструктуру, що створює певні умови для забезпечення взаємодії всіх учасників цифрового простору.

Цифрова освітня екосистема має низку характеристик, які можна описати в такий спосіб:

- система освіти працює у вигляді гнучких і практикоорієнтованих освітніх форматів;

- утворення та розвиток мережної структури стає об'єктивною необхідністю, коли стираються кордони між університетами, школами, бізнесом і органами державної влади та управління, а також місцевого самоврядування

- у мережній структурі має місце обмін знаннями, до яких мають доступ усі учасники;

- керування на основі Big Data;

- використання цифрових технологій та інструментів для професійного й особистісного зростання.

Ключовим завданням цифрової освітньої екосистеми є не стільки максимізація ринкової капіталізації віртуального формату навчання, скільки підвищення рівня та якості життя, створення умов для підвищення доступності знань для тих, хто навчається.